

VISENTE ALVEŠ DU O

KISS ME

Prevod sa portugalskog
Jasmina Nikolić

Mono i Manjana
2011.

GLAVA 1.

Merilyn Me

Nije imao vremena da se vrati kući i presvuče. Tokom telefonskog poziva iz bolnice zvučala je snuždeno, izgubljeno, onako kako je samo majčin glas znao da zvuči.

Uzbuna u glasu i razvučeni fado uvek bi je udaljili od jasnog razmišljanja, od sagledavanja razloga za iznenadne krize. Na kraju krajeva, radilo se o majci, živoj sponi jedne porodice koju je od sadašnjosti čuvala samo prošlost, u mešavini predanja i ljubavnih romana. Ali ta razmišljanja sada su bila beskorisna i odlagala su povratak u Alentež. Pozdravio se s prijateljima, protrčao vlažnim ulicama starog grada, ušao na parking i iz prve pronašao svoja polovna kola. A šta ako ona umre? Šta ako je ovog puta samoća koja se skriva u telu pretvori u element uništenja i zauvek je uzme?

Nisu se videli već pet meseci. Majka i sin. Vreme u Lisabonu prolazi brzo, puni kalendari, životno važni sastanci, stres, toliko toga da se uradi. Prošlo je već šest godina kako ih je preseljenje u glavni grad udaljilo. U prvo vreme je umeo još da sedne u autobus i ode da je poseti u stanu na obali mora. Ali vožnja od tri sati značila je previše tišine, jer nema većeg neprijatelja uzburkanoj duši od putovanja.

Čim je prešao most i ušao na autoput, teskoba je počela da mu šapuće na uvo. Kao da nije dovoljna svakodnevna vežba u kojoj se mozak gubi, izmišljajući filmske priče, sada je morao da se bori s elementima

melodrame koji hrane ljudsko postojanje. Simao je mrzeo slatkast smisao života, zalazak Sunca koji pripada ljubavnicima i pun Mesec pesnika. Sve je to bilo previše iritantno i malograđanski, što je izazivalo osmejke saučešća među onim prijateljima koji su znali njegovo skromno poreklo.

Simao je sebe smatrao aristokratom po ukusu. Bez novca ili zlatne kolecvke živeo je superiorno u opsesivnom ritualu biranja filmova i knjiga svog života – nenasleđenog nasleđstva. Ali na tom pustom, pravom drumu, vozeći se ka ribarskom mestu u kom je odrastao, nije uspevaio da odagna mučna pitanja koja su mu dolazila dok je pušio, kao da je u filmu Kirka Daglase ili u američkom hororu. Čovek koji se vraća u prošlost, noseći tajne i teskobu pre liči na lik iz sopstvene mašte, iako bez katarze ili nagoveštaja srećnog kraja. Istiniti su bili samo put i samoća putovanja. Naravno da je uvek mogao da podese muziku na radiju ili da pusti narezan CD, ali su ga trivijalnosti terale s mesta na kom je možda trebalo da bude. Možda je došlo vreme, pravo i jedinstveno vreme, da otvori vrata davnašnjim pričama, čiju je težinu distanca ublažila, kao nekontrolisani požar koji se gasi u nečijem telu. Bilo je vreme da razmišlja o majci, jer nije plakao kada je otac umro, i o bolu koji naslućuje u slučaju da je neka beskonačnost povede na put bez povratka. A ako otac i majka postanu deo puta bez povratka, ne može da ostavi braću samu na zemlji. Ne njih, koji su ga toliko mrzeli i voleli.

Simao je imao samo svoju istinu, sačinjenu od trenutaka i odsustva, sitnih dogodovština i potresne priče. Tokom adolescencije naučio je na greškama drugih priču koja i dalje odjekuje zemljom gde se sve dogodilo, i to zato što su njegovi roditelji stekli status lokalnog mita. U ustima žena propovedačica, koje kazuju i vide sve do najsitnijeg detalja, romansa njih dvoje bila je, ili je možda još uvek važno poglavlje u svakodnevici stanovnika koji su bili pažljivi i zainteresovani gledaoci. Neverovatna priča čiji je ishod ostao obavijen velom misterije. Ali samo je Simao poznavao do kraja obe strane barikade. U ljubavnoj igri pobeđe su uvek porazi.

Još sto dvadeset kilometara. Kako izazvati noć i ne dozvoliti utvarama da ga stignu? Kako ići dalje sam, napustiti nepomično telo u kolima

i odleteti do postelje u kojoj majka bolna leži. Nostalgija uhvaćena u pogledu i ruka koja poseže za cigarama kojih više nema, sve ih je već popužio tokom puta. Mora da stane na prvoj pumpi, ali kako da priđe kasirki prerušen u ženu i s plavom perikom na glavi? Simao je bio visok muškarac, skoro metar i devedeset, a prijatelji su uporno tvrdili da i dalje raste. Mršavo telo davalo je eleganciju njegovom držanju, mada je u određenim periodima godine umeo da nabaci nekoliko kilograma. Gubio je i dobijao kilograme, nosio pa skidao naočare, šišao kosu ili je puštao da raste, oblikovao je bradu ili išao obrijan, ali nikada nije bio isti ni po oblačenju ni po držanju. Odan je bio samo prijateljima i filmu. Bio je to njegov mali univerzum. Krvne veze bile su neobjašnjiv deo njegovog pogleda na svet. Nije shvatao ideju porodice i stoga je bio fasciniran njom, divljom i tiranskom sposobnošću ljudi da potčine jedni druge. Voleo je da priča o toj temi. Glas, naučen u pozorištu, davao mu je dubinu i elokvenciju. Zato je imao dar da govorom učutka druge, umeo je da drži tajnovitost i neizvesnost. Bio je nevidljiv ljubavnik reči. Ali te noći nije bio žrtva svoje igre rečima. Bio je sam i društvo su mu pravile samo uspomene.

Da li bi bilo moguće ostaviti prošlost tu negde kraj puta? Zakočiti u mestu i vratiti se nazad? Bežati, uvek bežati u stalnu patologiju, u sudbinu majčine porodice, punu emigracije i nestanaka? U isto vreme Simao je gajio duboku ljubav prema zemlji, prema ravnici i neizveštačenosti tih ljudi, veličanstvenih, punih rimske i arapske krvi, koja im je tekla venama kao stara i slavna prošlost. Verovati u to obeležje bilo je beg u drevnost, izgovor da se živi letargično, na miran, portugalski način.

Prepisivao je čitave epizode u svoju svesku doživljaja, pojedinosti svakodnevnog života, smrti i ponovnog rađanja, porodične žalosti i ljubavnih nedaća. On ih pamti nežno kao neko ko gleda jedinstveni primerak retke knjige koju niko drugi ne može da dirne, napisane mastilom na cigaret-papiru, koji brzo izbledi čim se okrenu leđa. A ako je u ovom povratku kući došlo vreme da pronađe otkup ili ubedljive odgovore, onda je takođe bilo hitno da otkrije i razloge za svoje otuđenje. Tu je morao biti prihvatljiv razlog za stalno i skoro alergično bežanje majci, koju voli i koja ga voli kao nikog drugog.

„Simao, Simao! Majka će umreti!“

U spavaćici, raščupane kose, vrištala je divlje, otvarajući vrata čekalonice i naslanjajući se na dovrtak. Simao, koji je spavao na kauču na razvlačenje, obasjan žutim svetlom fenjera koje je ulazilo spolja s ulice, budio bi se isprepadan, ustajao i pomogao majci. Dao bi joj cigaru, pozvao hitnu pomoć, tražio torbu i dokumenta, doneo haljinu i cipele, a zatim čekao na vratima, držeći je na oku dok je ona povijena dahtala i krila svoje lice u plavoj kosi. Nije mogao da joj priđe. On se strašno plašio da će je izgubiti u jednom od tih putovanja, koja su postala noćna rutina. Šta bi bilo s njim, jedanaestogodišnjakom bez igde ikoga? Zatim bi došli vatrogasci, koji bi se popeli uz stepenice i uvek obavljali istu radnju s jednakim mirom. Znali su za njene napade. Ona bi malo ječala izgubljenog pogleda i pokušavala da zgrabi sina za gornji deo pidžame. Tako su se spuštali sve do napuštene ulice, osvetljene samo svetlom vozila, ona na nosilima, a on kraj nje, s torbom u krilu, željan da se sve to što pre završi. Bolnica je bila na dvadeset minuta, u susjednom mestu, ali mu se činilo da nikada neće stići.

„Jadno moje dete, ko će brinuti o njemu? Oh, Simao, Simao, majka umire, a s kim ćeš ti da ostaneš? Oh, Simao, da sam znala ovo što danas znam.“

U bolnici, čekajući da je vrate, sada već pri jutarnjem svetlu i smrznutih nogu, sastavljao je grozničave monologe: kako nikad ne bi napustio jednu majku, kako će biti bogat kad poraste da bi joj omogućio lak i udoban život. Ona se, nezavisna od svoje dvadesete godine, snalazila u životu i život joj je dao koliko je bilo dovoljno da bude sama i da joj niko ne treba. Ali sada, u pedesetoj, uz lukav smešak, život je tražio sve poklone nazad. A ako je u to vreme Simao i pokušavao da razume majku i nije dolazio ni do kakvog zaključka, danas, dvadeset godina kasnije, odgovori su izgledali jednostavni i jasni, kao pod koji je prala čistačica te noći u bolnici, ista ona što mu je ponudila kolačiće da ne trpi gladan. Ali je upravo tokom tih sati, tako je, u pitanju su bili sati, slušajući majčine jauke u hodniku, čekajući doktora, čitao knjige.

„Simao, možeš da uzmeš samo tri! Tri!“, govorila je službenica preko naočara, vraćajući na mesto knjige koje je razdužila tog dana. Simao je bio član opštinske biblioteke pod brojem trideset i tri. Jednog jutra je pošao iz kuće da uradi dve veoma jednostavne stvari, koje su zavisile samo od njegove volje. Da se učlani u biblioteku i pohađa veronauku. Spustio se niz ulicu u pravcu mora i prigrlio Boga i knjige. Ali kako je Bog kao tema razmišljanja ostao za kasnije, knjige su bile verni saputnici na putovanjima u bolnicu. Jer, ako je imao vremena napretek dok čeka, zašto da ga ne iskoristi na najbolji mogući način? Počeo je sa stripovima, ali nacrtani junaci nisu davali dovoljno topline toj hladnoj i nesređenoj čekaonici, s plastičnim stolicama i prljavim pepeljarama. Tek kada je otkrio biblioteku, sve je postalo lakše. To je bila radost i tuga. Dečak poput njega, sa kovrdžama, blede puti i bademastih očiju, čita knjigu od pet stotina strana tako pomno, izmešten iz cele tragedije koja je vladala zgradom. Dame su planirale budućnost i priželjkivale da imaju ovakvo ili onakvo potomstvo, a muškarci, radoznali i ugroženi, bili su prilično nezadovoljni svedoci pobune odrastanja, koja se dešavala daleko tiše no što su to oni doživljavali u svoje vreme. Ta nova pobuna je bila bez straha, spremna da im ukrade zasluženno mesto. Ali Simao je bio daleko od svega toga, veoma daleko. Bežao je u predele koje je knjiga stvarala u njegovim očima. Bežao je uvek iznova, onako kako je pobegao prvi put, a posle toga kad god je mogao, sve dok nije seo u autobus za Lisabon i nikada se više nije vratio. I danas, mnogo godina kasnije, vraća se u istu bolnicu, iz istih razloga, ili drugih, sada kao vlasnik polovnog nisana mikre i prerušen u Merilin Monro, sa mladežom iznad usne, obučen da se utopi u ulice starog grada u karnevalskoj noći.

„Simao, zvoni telefon!“, kaže mu mornar dok služi piće prijateljima. Simao je uzeo tašnicu teatralno, stavljajući do znanja da bi sa druge strane mogao biti sam predsednik Kenedi. Bila je to službenica iz bolnice, koja mu je saopštila vest i zamolila ga da dođe što je pre moguće. Pozdravio se s prijateljima i izašao iz bara, izuo je visoke potpetice i sjurio se niz ulicu, bežeći još jednom, ali sada u prošlost. I stigavši do autoputa, pokušavajući da skine šminku, moleći bogove da ga niko ne

zaustavi te noći, jer mora da stigne, a plašio se da neće stići na vreme i da njeno vreme visi o koncu. I sve je izgledalo daleko, veoma daleko od mesta gde je želeo da bude.

„Halo! Da, da, stižem. Je l' ideš tamo? Odakle ti moj broj? Ok, ne, ne brini, ja ću se pobrinuti za sve. Ne možeš? Naravno ... Da, da, naravno. Razumem.“

To nije bio prvi put da brat Pedro nije u stanju da ispuni dužnost sina prema majci. Godinama već nisu govorili i sada zove jer majčino stanje može samo povećati brigu. To bi bio znak ili kazna? Simao se radije usredsređivao na stalno uzajamno nerviranje koje je pratilo njihov odnos, kao i da ostavi odgovor za sobom. Šta kog đavola zove sada, kada je nesreća snažno zakucala na vrata!? Nije mogao doći u gore vreme. Ali Simaova porodica uvek je izgledala nestvarno, prekopirano iz knjiga, sapunske opere, sva zapetljana i stalno u nekim ekstremnim situacijama. Priča u koju niko ne veruje, nego je svi doživljavaju kao plod fikcije. U tom mentalnom prostoru je Simao tražio utočište. Na žeravici reči, gde brutalna životna sila pobeđuje nagoveštaje neminovnosti, kao slavna božanska proporcija, gde su matematičari pronašli boginju svih živih i nebeskih bića.

Pedro, druga njegova polovina, nikada to zaista nije bio. Prvi, najstariji, sada ima četrdeset osam godina. Koliko puta su se sreli za stolom adolescent Simao i oženjen brat, otac jednog deteta, koje je takođe pobeglo od njega? Kako je bilo moguće da se toliko razlikuju? Začeti u istoj materici, ista majka ih je prihvatila, a ipak, u suvom, zelenom pogledu starijeg videla se čudna ogorčenost, koja kao da je nagrizala sve gestove i reči naučene tokom celog života, koristeći ih kao oružje, posebno protiv onih koji su ga voleli. Ipak, postojao je razlog za toliku bratovu tugu. Odjek nekog drugog vremena, kojeg se samo on seća. Simao je bio osamnaest godina mlađi od svog brata i mogao je možda i shvatiti neke napade, ali ne sve. Pogotovo ne ovo. Zauzet ili ne, njegova je obaveza bila da se pozdravi sa gostima i prijateljima i da dođe u bolnicu u kojoj je majka smeštena. Još gore! Da Simao bira grad i udaljenost, Pedro bi uvek bio tu negde blizu, malo više od dvadeset kilometara od mesta u kom njegova majka i dalje živi.